

**VALTIONEUVOSTON ASETUS MAANMITTAUSLAITOKSESTA ANNETUN
VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA**

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Maanmittauslaitoksesta annettua valtioneuvoston asetusta (1068/2018) ehdotetaan muutettavaksi. Asetukseen esitetään lisättäväksi avaruustilanteen havainnointia koskeva uusi tehtävä Maanmittauslaitokselle. Lisäksi asetukseen esitetään muutoksia henkilöstöä, kelpoisuusvaatimuksia, nimittämistä ja sijaisen määräämistä koskevaan sääntelyyn.

Esityksessä ehdotettava Suomen kansallisen avaruustilanteen havainnointia koskeva tehtävä liittyy perustettavan avaruustilannekeskuksen toimintaan. Avaruustilannekeskuksen perustamisen edellyttämät lainsäädäntömuutokset laki Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ja laki puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta tulivat voimaan 1.12.2024.

Avaruustilannekeskuksen suorituskyky rakentuisi analyysiin ja tulkintoihin havainnoista, joita saadaan kansainvälisen yhteistyön kautta eurooppalaiseen avaruusvalvontaorganisaatioon (EU Space Surveillance and Tracking, EU SST) ja Yhdysvaltain avaruusvalvontaorganisaation kanssa. Tietoa ja ymmärrystä avaruustilannakuvasta parannetaan omilla kansallisilla havainnoilla, jonka yksi kulmakivi on Maanmittauslaitoksen Metsähovin observatorion laserteleskooppi lähiavaruuden satelliittien ja avaruusromun seuranta varten. Täysivaltainen EU SST -jäsenyys edellyttää havaintojärjestelmää, joka tuottaa havaintoja EU SST:lle. Tähän tarkoitukseen Suomi on luvannut Maanmittauslaitoksen Metsähovin geodeettisen avaruuslaserteleskoopin kapasiteetista 20 % (EU SST:n vähimmäisvaatimus). Lisäksi jäsenyys EU SST:ssa edellyttää, että avaruuslaserteleskooppi kykenee havaitsemaan avaruuskohteita, joissa ei ole geodeettista heijastusprismaa. Tämä vaatii tehokkaan laserin hankkimista Metsähovin teleskooppiin. Tuosta hankinnasta EU SST korvaa osan ja hankinta kokonaisuudessaan toteutetaan Avaruustilannekeskuksen perustamisen yhteydessä.

Maanmittauslaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1068/2018) säädetään Maanmittauslaitoksen tehtävistä, henkilöstöstä, kelpoisuusvaatimuksista, nimittämistä, sijaisen määräämisestä ja päätöksenteosta Maanmittauslaitoksessa. Valtioneuvoston asetus on annettu Maanmittauslaitoksesta annetun lain (1025/2018) 10 §:n 1 momentissa säädetyn asetuksenantovaltuuden nojalla. Mainitun pykälän mukaan tarkempia säännöksiä Maanmittauslaitoksen johtamisesta, tehtävistä ja asioiden ratkaisemisesta sekä pääjohtajan tehtävistä, ratkaisuvallasta ja sijaisista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

2. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriön tieto- ja tutkimustoimialan tutkimus- ja oikeusyksikössä. Asetuksen valmistelu on tapahtunut osittain Maanmittauslaitoksessa laaditun ehdotuksen sisältäneen muistion pohjalta.

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Nykyisin Maanmittauslaitoksen tehtävistä säädetään Maanmittauslaitoksesta annetun lain (1025/2018) 2 §:ssä ja Maanmittauslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1068/2018) 1 §:ssä. Valtioneuvoston asetuksen säännökset Maanmittauslaitoksen tehtävistä täydentävät laissa säädettyä. Lain 2 §:n 2 momentin

mukaan Maanmittauslaitoksen tehtävänä on toimialallaan: 1) huolehtia kiinteistönmuodostamis- ja tilusjärjestelytoiminnasta; 2) harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa; 3) huolehtia paikantamisen perustasta ja peruspaikkatietojen tuottamisesta sekä tuottaa asiantuntijapalveluita yhteiskunnan käyttöön; 4) huolehtia tarvittavien rekisterien ylläpitämisestä; 5) huolehtia alan yleisestä kehittämisestä ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön; sekä 6) hoitaa ne muut tehtävät, jotka erikseen säädetään tai maa- ja metsätalousministeriö määrää sen suoritettaviksi. Asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan Laissa säädetyn lisäksi Maanmittauslaitoksen tehtävänä on: 1) harjoittaa tieteellistä tutkimusta geodesian, paikannuksen, navigoinnin, geoinformatiikan, kartografian, paikkatietotekniikan, fotogrammetrian, laserkeilauksen sekä kaukokartoituksen aloilla; 2) huolehtia geodeettisesta, fotogrammetrisesta, laserkeilaukseen liittyvästä ja muusta paikkatietojen metrologiasta; 3) suorittaa valtakunnalliset geodeettiset perusmittaukset, ylläpitää geodeettisten ja fotogrammetristen mittausten mittanormaaleja sekä toimia pituuden ja putoamiskiihtyvyyden kansallisena mittanormaallilaboratoriona; 4) kehittää ja kokeilla geodesian, paikkatietotekniikan, paikannuksen ja kaukokartoituksen menetelmiä ja laitteita sekä edistää näiden käyttöönottoa; 5) tukea paikkatietoinfrastruktuurin ylläpitämistä ja kehittämistä; 6) julkaista tietoja tutkimustensa tuloksista ja edistää niiden hyväksikäyttöä.

Nykyinen Maanmittauslaitoksen tehtäviä koskeva sääntely ei kata uutta Maanmittauslaitokselle ehdotettavaa avaruustilannekeskuksen toimintaan liittyvää tehtävää, joten esityksessä ehdotetaan lisättäväksi asetuksen 1 §:n 1 momenttiin sitä koskeva uusi 7 kohta.

Asetuksen 2 §:ssä säädetään Maanmittauslaitoksen henkilöstöstä. Pykälän 2 momentin mukaan keskushallinnon alaista yksikköä johtaa ylijohdaja ja yleishallintoyksikköä hallintojohtaja. Mainittua 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että pykälän 2 momentti kattaa keskushallinnon alaisen tuotannollisen tai tutkimustoiminnallisen yksikön, tietohallintotoimintayksikön ja yleishallintotoimintayksikön.

Asetuksen 3 §:ssä säädetään kelpoisuusvaatimuksista. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään muun muassa paikkatietokeskuksen tutkimustulosityksikön johtajan kelpoisuusvaatimuksista. Esityksen mukaan kohdassa mainittu tutkimustulosityksikkö muutettaisiin tutkimusyksiköksi.

Asetuksen 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun ylijohdajan tai johtajan sekä hallintojohtajan ja maanmittausneuvoksen kelpoisuusvaatimuksista. Kohtaa esitetään muutettavaksi niin, että siinä säädettäisiin muun kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun johtajan kelpoisuusvaatimuksista. Kelpoisuusvaatimuksia koskevaan 3 §:n 1 momenttiin esitetään myös lisättäväksi uusi 4 kohta, jossa säädettäisiin oikeudellisista asioista vastaavan keskushallinnon maanmittausneuvoksen kelpoisuusvaatimuksista. Lisäksi esitetään lisättäväksi uusi 5 kohta, jossa säädettäisiin maanmittaus- ja paikkatietoasioista vastaavan keskushallinnon maanmittausneuvoksen kelpoisuusvaatimuksista.

Asetuksen 4 §:ssä säädetään nimittämisestä. Voimassa olevan pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi niin, että siinä säädetään myös tietohallintojohtajan nimittämisestä.

Asetuksen 4 §:n 2 momentissa säädetään, että keskushallinnon virkoihin nimittää pääjohtaja, ellei työjärjestyksessä toisin määrätä. Momentista poistettaisiin viittaus työjärjestykseen.

Asetuksen 4 §:n 3 momentissa säädetään, että keskushallinnon alaisiin yksiköihin sijoitettuihin virkoihin nimittää ja työsopimussuhteisen henkilöstön ottaa yksikön ylijohdaja tai hallintojohtaja, jollei tätä toimivaltaa ole työjärjestyksessä annettu yksikön muulle virkamiehelle. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että yksikön ylijohdajan tai hallintojohtajan sijaan, säädettäisiin toimintayksikön johtajan toimivallasta nimittää keskushallinnon alaisiin yksiköihin sijoitettuihin virkoihin ja työsopimussuhteinen henkilöstö, jollei tätä toimivaltaa ole työjärjestyksessä annettu yksikön muulle virkamiehelle.

Voimassa olevan asetuksen 5 §:ssä säädetään sijaisen määräämisestä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä säädettäisiin myös tietohallintojohtajan sijaisen määräämisestä.

4. Asetuksen vaikutukset

Asetuksella ei ole itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia. Maanmittauslaitoksen toiminnan rahoituksesta ja resursseista päätetään valtion talousarvioiden yhteydessä. Viranomaisvaikutukset liittyvät ehdotettavaan uuteen avaruustilanteen havainnointiin liittyvään tehtävään avaruustilannekeskuksen toiminnassa.

Ehdotettavat muutokset henkilöstöä, kelpoisuusvaatimuksia, nimittämistä ja sijaisen määräämistä koskeviin asetuksen säännöksiin eivät aiheuta merkittäviä muutoksia Maanmittauslaitoksen organisaatorakenteeseen.

5. Lausuntopalaute

Asetusehdotus oli lausunnolla 10.10.-21.11.2024. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Oikeusministeriö, Valtiovarainministeriö, Liikenne- ja viestintäministeriö, Maanmittauslaitos, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Ammattiliitto Pro, Maanmittausalan asiantuntijat MATE ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf. Lausunnon toimittivat: Liikenne- ja viestintäministeriö, Maanmittauslaitos, Ammattiliitto Pro ja Maanmittausalan asiantuntijat MATE ry.

Asetuksessa ehdotettavat muutokset saivat kannatusta lausuntopalautteessa.

Lisäksi lausuntopalautteessa myös esitettiin huolta uuden tehtävän rahoituksesta. Palautteen mukaan muodostamisen alla olevan Suomen kansallisen avaruustilannekeskuksen toiminnan taloudelliset perusteet ja reunaehdot ovat vielä epäselvät, jolloin Maanmittauslaitokselle saattaa tulla lähitulevassa hallitsemattomia taloudellisia rasitteita sen tehtäväroolissaan olla avaruustilanteen kansallisen havainnoinnin asiantuntijataho. Vaikka taloudellisen toiminnan takaaminen ei kuulu sinänsä asetukseen, olisi muistettava uusia tehtäviä määritettäessä varmistaa virastotasoinen, näiden tehtävien rahoittaminen ja jatkuvuus, hyviä hallinnon toimintaperiaatteita noudattaen.

Organisaatiota koskevat ehdotettavat muutokset saivat myös kannatusta lausuntopalautteessa. Palautteen mukaan ehdotetut muutokset Maanmittauslaitoksen johdon virkanimikkeisiin ja muutamat tarkennukset organisaatorakenteeseen vastaavat Maanmittauslaitoksen nykyistä johtamisjärjestelmää. Toisaalta lausuntopalautteessa tuotiin esille, että asetus lisäisi viraston pääjohtajan päätösvaltaa eri keskushallinnon tehtäviin nimitettäessä, kun poistetaan työjärjestyksen tuoma muu mahdollisuus ja pohdittiin, onko tämä strategisesti järkevä ratkaisu ja kaventaako tämä vaihtoehto operationaalista toimintakenttää.

Perustelumuiiota on tarkennettu sekä asetusehdotuksessa ja perustelumuiotissa olevat kirjoitusvirheet on korjattu palautteen mukaisesti. Asetuksen sisältöä ei ole muutettu jatkovalmistelussa.

6. Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Tehtävät. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 kohta, jossa säädettäisiin uusi tehtävä Maanmittauslaitokselle. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että laissa säädetyt lisäksi Maanmittauslaitoksen tehtävänä on 7 kohdan mukaan Suomen kansallisen avaruustilanteen havainnointi. Lisäksi momentin 6 kohtaa muutettaisiin vaihtamalla piste kaksoispisteeseen, ja ruotsinkielisessä käännöksessä vaihtamalla piste pilkkuun. Mainitun 6 kohdan muutos on täysin tekninen, jotta momenttiin voidaan lisätä uusi 7 kohta.

Uusi 7 kohdan säättäminen olisi tarpeellista, koska tehtävä olisi Maanmittauslaitokselle uusi, eikä siitä säädetä voimassa olevassa lainsäädännössä. Tehtävän ei katsota sisältyvän suoraan Maanmittauslaitoksen tehtäviin sisältyvään geodeettiseen toimintaan. Maanmittauslaitos tuottaisi Suomen kansallisia havaintoja avaruustilannekeskukselle. Kansallisten avaruushavaintotoiminnan yksi kulmakivi on Maanmittauslaitoksen Metsähovin observatorion laserteleskooppi lähiavaruuden satelliittien ja avaruusromun seurantaan varten.

2 §. Maanmittauslaitoksen henkilöstö. Pykälän 2 momentin mukaan keskushallinnon alaista tuotannollista tai tutkimustoimintayksikköä johtaisi ylijohdaja, tietohallintotoimintayksikköä johtaisi tietohallintojohtaja ja yleishallintotoimintayksikköä johtaisi hallintojohtaja.

Ehdotettavilla muutoksilla pykälää tarkennettaisiin ja laajennettaisiin kattavuudeltaan sekä voimassa olevassa asetuksessa oleva yleishallintoyksikkö olisi muutettu yleishallintotoimintayksiköksi.

Toimintayksiköiden johtajina toimivat ylijohtajat, hallintojohtaja ja tietohallintojohtaja olisivat jatkossakin Maanmittauslaitoksen johtamisjärjestelmässä hierarkkisesti johtajina samalla organisaatiotasolla.

3 §. Kelpoisuusvaatimukset. Pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohtia muutettaisiin ja 1 momenttiin lisättäisiin uudet 4 ja 5 kohdat.

Esityksen mukaan kelpoisuusvaatimuksena Maanmittauslaitoksen virkoihin olisi pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan paikkatietokeskuksen ylijohtajalla ja tutkimustoimintayksikön johtajalla tohtorin tutkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Lisäksi kelpoisuusvaatimuksena Maanmittauslaitoksen virkoihin olisi pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan muulla kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettulla johtajalla ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito. Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito olisi kelpoisuusvaatimuksena kaikilla pääjohtajan suorassa alaisuudessa olevilla johtajille riippumatta siitä, toimivatko he esihenkilöasemassa viraston toimintayksikön johtajina vai niin sanottuina esikuntajohtajina ilman esihenkilöasemaa. Maanmittausneuvos poistettaisiin ja maanmittausneuvoksen kelpoisuusvaatimuksista esitetään säädettäväksi kohdissa 4 ja 5. Hallintojohtajan kelpoisuusvaatimus olisi myös sama kuin muilla 3 kohdassa tarkoitetuilla johtajilla.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kahden eri maanmittausneuvoksen viran kelpoisuusvaatimuksista. Ehdotettavassa 4 kohdassa säädettäisiin oikeudellisista asioista vastaavan maanmittausneuvoksen kelpoisuusvaatimuksista ja ehdotettavassa 5 kohdassa maanmittaus- ja paikkatietoasioista vastaavan maanmittausneuvoksen viran kelpoisuusvaatimuksista.

Kelpoisuusvaatimuksena Maanmittauslaitoksen virkoihin olisi ehdotettavassa uudessa 4 kohdassa oikeudellisista asioista vastaavalla keskushallinnon maanmittausneuvoksella ylempi oikeustieteen korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Lisäksi uudessa 5 kohdassa kelpoisuusvaatimuksena Maanmittauslaitoksen virkoihin olisi maanmittaus- ja paikkatietoasioista vastaavalla keskushallinnon maanmittausneuvoksella maanmittauksen alalla suoritettu soveltuva diplomi-insinöörin tutkinto tai muu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

4 §. Nimittäminen. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen tietohallintojohtaja. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että pääjohtaja nimittää ylijohtajan, hallintojohtajan, tietohallintojohtajan, maanmittausneuvoksen ja tutkimusjohtajan.

Esityksen mukaan 4 §:n 2 momentista poistettaisiin viittaus työjärjestykseen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että keskushallinnon virkoihin nimittää pääjohtaja. Esityksen mukaan työjärjestyksellä ei olisi enää jatkossa mahdollista määrätä toisin, vaan ainoastaan pääjohtaja nimittää keskushallinnon virkoihin.

Pykälän 3 momentissa yksikkö muutettaisiin toimintayksiköksi sekä ylijohtaja tai hallintojohtaja muutettaisiin johtajaksi. Esityksen mukaan 3 momentissa säädettäisiin, että keskushallinnon alaisiin yksiköihin sijoitettuihin virkoihin nimittää ja työsuhteen henkilöstön ottaa toimintayksikön johtaja, jollei tätä toimivaltaa ole työjärjestyksessä annettu yksikön muulle virkamiehelle.

5 §. Sijaisen määrääminen. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäämällä siihen tietohallintojohtaja. Ehdotettavassa 1 momentissa säädettäisiin, että pääjohtaja määrää sijaisen itselleen, ylijohtajalle, hallintojohtajalle, tietohallintojohtajalle ja maanmittausneuvokselle.

7. Voimaantulo

Valtioneuvoston asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

8. Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen Maanmittauslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.